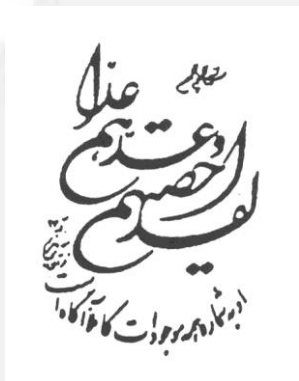

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
مرکز آمار ایران

نتایج آمارگیری فصلی تعداد و تولیدات دام سبک

زمستان ۱۳۹۸

مرکز آمار ایران

نشانه‌های نشریات مرکز آمار ایران

- آمار گردآوری نشده است.
- 000 آمار در دسترس نیست.
- x ذاتاً یا عملاً وجود ندارد.
- xx جمع و محاسبه غیر ممکن یا بی‌معنی است.
- // رقم کمتر از نصف واحد است.
- | رقم (نسبت) ناچیز و قابل صرف‌نظر کردن است.
- * رقم غیر قطعی است.
- ** رقم جنبه تخمینی دارد.
- ⊕ به‌دلیل حفظ محرمانگی، رقم قابل انتشار نیست.

اختلاف در سرجمع‌ها به علت سرراست کردن ارقام است. محاسبه نسبت‌ها و شاخص‌ها قبل از سرراست کردن ارقام صورت گرفته است.

پیشگفتار

با توجه به ویژگی‌های دام سبک، جمعیت این نوع دام در طول سال همواره در حال تغییر است، به‌نحوی که با افزایش زایش در فصل‌های پاییز و زمستان، جمعیت افزایش می‌یابد و در فصل‌های بهار و تابستان، با کاهش زایش و همچنین خروج دام‌های پرواری از بهره‌برداری‌ها، جمعیت کاهش می‌یابد. از طرفی حدود نیمی از گوشت قرمز تولید شده در کشور و نزدیک به ده درصد شیر خام تولیدی، مربوط به این نوع دام است. با هدف اندازه‌گیری این تغییرات، اجرای طرح آمارگیری اندازه‌گیری فصلی تعداد و تولیدات دام سبک از آذر ماه سال ۱۳۹۸ در دستور کار مرکز آمار ایران قرار گرفت.

در این طرح آمارگیری اطلاعات مربوط به تعداد دام سبک در روز آمارگیری به تفکیک سن و جنس و تعداد دام زنده به‌دنیا آمده، تعداد دام عرضه شده برای کشتار و مقدار تولید شیر در فصل آمارگیری در هفته پایانی آخرین ماه هر فصل، از بیش از ۳۰۰۰ بهره‌بردار دارای دام سبک که با استفاده از چارچوب سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳ و با روش‌های نمونه‌گیری انتخاب شده‌اند، پرسیده می‌شود و نتایج با روش‌های آماری به سطح کل جامعه تعمیم داده می‌شود. نشریه حاضر، حاوی اطلاعات حاصل از اجرای طرح در اسفند ماه ۱۳۹۸ است. از این اطلاعات علاوه بر کمک به برنامه‌ریزی‌های تخصصی بخش دام، اطلاعات ارزشمندی برای متولیان تنظیم بازار فرآورده‌ها و نهاده‌های مرتبط با دام سبک و محققان فراهم می‌شود.

امید است که اطلاعات ارائه شده مورد استفاده تصمیم‌گیران، برنامه‌ریزان و پژوهشگران قرار گیرد و این مرکز با بهره‌گیری از نظرات آنان در تهیه و ارائه اطلاعات دقیق و بهنگام آماری مورد نیاز گام‌های مؤثرتری بردارد. شایان ذکر است اطلاعات این نشریه از طریق درگاه ملی ایران به آدرس www.amar.org.ir قابل دسترسی می‌باشد.

مرکز آمار ایران

مرکز آمار ایران

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
۲	مقدمه
۳	راهنمای کاربران
۴	مشخصات کلی طرح
۷	تعاریف و مفاهیم
۸	خلاصه یافته‌ها
۱۰	جدول‌های آماری

مرکز آمار ایران

مقدمه

به‌منظور برآورده نمودن نیازهای آماری برنامه‌ریزان بخش دام از تعداد دام سبک در اسفند ماه و مقدار تولیدات این نوع دام در فصل زمستان، طرح آمارگیری نمونه‌ای اندازه‌گیری فصلی تعداد و تولیدات دام سبک از ۱۰ الی ۱۵ اسفند ماه ۱۳۹۸ در ۳۱ استان کشور اجرا شد. در این طرح، اطلاعاتی در مورد «تعداد دام در روز آمارگیری به تفکیک سن و جنس» و «تعداد دام زنده به‌دنیا آمده، تعداد دام عرضه شده برای کشتار و مقدار تولید شیر در فصل زمستان» از بیش از ۳۰۰۰ بهره‌بردار نمونه در کشور که با روش‌های آماری، انتخاب شده‌اند به شیوه آمارگیری تلفنی جمع‌آوری شد و با روش‌های آماری به سطح جامعه (کل کشور) تعمیم داده شد.

استفاده از اطلاعات ارائه شده مستلزم آشنایی با مفاهیم، اصطلاحات فنی و روش‌های اجرایی به‌کار رفته در این طرح آمارگیری است که ممکن است با برداشته‌های موجود در اذهان عمومی متفاوت باشد. به‌منظور ممانعت از برداشته‌های سلیقه‌ای از نتایج طرح، مطالعه تعاریف و مفاهیم به‌کار رفته در این طرح به کاربران محترم توصیه می‌شود.

مرکز آمار ایران

راهنمای کاربران

نکات مورد توجه در جدول‌های آماری

هر جدول آماری از عنوان، سرستون‌ها، ستون شرح و متن جدول تشکیل شده است که باید به مندرجات آن‌ها به دقت توجه شود. متن جدول شامل اعدادی است که اطلاعات آماری را تشکیل می‌دهند و به وسیله مندرجات سه قسمت (عنوان، سرستون و شرح) قابل درک و تبیین می‌باشد. در برخی موارد مطالب مندرج در سه قسمت نام برده شده برای درک اطلاعات متن کافی نیست و باید به زیرنویس‌ها، تعاریف و توضیحات این نشریه توجه شود.

در عنوان جدول معمولاً زمان آماری و ماهیت یا موضوع اعداد متن جدول به‌طور کلی توضیح داده می‌شود. ستون شرح و سرستون‌ها به‌طور دقیق ماهیت و مفهوم اطلاع مندرج در خانه محل تقاطع را مشخص می‌کند.

مرکز آمار ایران

مشخصات کلی طرح

سابقه طرح

این طرح آمارگیری برای نخستین بار در نیمه دوم سال ۱۳۹۸ و نیمه اول سال ۱۳۹۹ به صورت فصلی اجرا می‌شود.

هدف کلی

هدف کلی از اجرای این طرح، برآورد تعداد و میزان تولیدات دام سبک در فصل‌های مختلف سال است.

جامعه هدف

جامعه هدف طرح، همه بهره‌برداران کشورهای کشاورزی در نقاط شهری یا روستایی کشور (متعلق به خانوارهای معمولی ساکن و بهره‌برداران غیرساکن و شرکت‌های رسمی و مؤسسات عمومی) است که در روز آمارگیری دارای فعالیت پرورش دام سبک هستند.

جامعه آمارگیری

جامعه آمارگیری این طرح، شامل همه بهره‌برداران کشورهای کشاورزی دارای فعالیت پرورش دام سبک در نقاط شهری و روستایی کشور (متعلق به خانوارهای معمولی ساکن، خانوارهای معمولی غیرساکن و شرکت‌های رسمی و مؤسسات عمومی) است که بنا بر اطلاعات سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳، در شهرستان‌های دارای حداقل ۴۰۰ بهره‌بردار دارای حداقل ۳۰ رأس دام سبک بوده‌اند.^۱

^۱ شهرستان‌هایی که کمتر از ۴۰۰ بهره‌بردار دارای حداقل ۳۰ رأس دام سبک داشتند، به دلیل مسائل اجرایی و همچنین نبود تعداد کافی نمونه جایگزین از جامعه آمارگیری کنار گذاشته شدند.

واحد آماری

واحد آماری این طرح، یک بهره‌برداری کشاورزی دارای فعالیت پرورش دام سبک در نقاط شهری یا روستایی کشور (متعلق به خانوارهای معمولی ساکن، خانوارهای معمولی غیر ساکن و شرکت‌های رسمی و مؤسسات عمومی) است که در روز آمارگیری دارای فعالیت پرورش دام سبک هستند.

زمان آماری

زمان آماری برای بخشی از داده‌های این طرح، روز آمارگیری و برای بخشی دیگر، فصلی است که آمارگیری در آن انجام می‌شود.

زمان آمارگیری

زمان آمارگیری این طرح در فصل زمستان، از ۱۰ الی ۱۵ اسفند ماه بود.

روش جمع‌آوری اطلاعات

اطلاعات از طریق مصاحبه تلفنی (آمارگیری تلفنی) جمع‌آوری شد. در صورت عدم همکاری بهره‌بردار نمونه اصلی، پرسشنامه برای واحدهای نمونه جایگزین تکمیل شد.

سطح ارائه برآوردها

برآوردها در سطح کل کشور ارائه شده است.

پارامترهای مورد نظر

پارامترهای اصلی مورد نظر طرح به شرح زیر است:

- تعداد «گوسفند و بره».
- تعداد «بز و بزغاله».

خطای نمونه‌گیری قابل پذیرش

حداکثر خطای نمونه‌گیری مورد پذیرش برای متغیر «تعداد دام سبک»، ۵ درصد پیش‌بینی شده بود.

چارچوب نمونه‌گیری

چارچوب نمونه‌گیری این طرح از اطلاعات سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳ به دست آمد. با توجه به این‌که نمونه‌گیری در دو مرحله انجام شد، چارچوب لازم برای هر یک از مراحل نمونه‌گیری به شرح زیر تهیه شد:

مرحله اول: فهرست همه شهرستان‌هایی که بر اساس اطلاعات سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳، دارای حداقل ۴۰۰ بهره‌بردار دارای حداقل ۳۰ رأس دام سبک بودند. این چارچوب علاوه بر اطلاعات جغرافیایی، شامل متغیر «تعداد بهره‌بردار دارای دام سبک» بود.

مرحله دوم: فهرست همه بهره‌برداران دارای فعالیت پرورش دام سبک، در هر یک از واحدهای نمونه‌گیری مرحله اول بود که بر اساس سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳ دارای حداقل ۳۰ رأس دام سبک بودند. این چارچوب علاوه بر اطلاعات جغرافیایی، شامل متغیر «تعداد دام سبک» بود.

واحد نمونه‌گیری

واحد نمونه‌گیری هر یک از مراحل نمونه‌گیری به شرح زیر بود:

مرحله اول: یک شهرستان که در سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳، دارای حداقل ۴۰۰ بهره‌بردار دارای حداقل ۳۰ رأس دام سبک بوده است.

مرحله دوم: یک بهره‌بردار دارای فعالیت پرورش دام سبک که در سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳، دارای حداقل ۳۰ رأس دام سبک بوده است.

روش نمونه‌گیری

در این طرح، از روش نمونه‌گیری احتمالی دو مرحله‌ای استفاده شده است. در مرحله اول در هر استان، تعدادی شهرستان به عنوان نمونه انتخاب شدند. سپس در هر شهرستان نمونه، تعدادی بهره‌بردار به عنوان نمونه انتخاب شدند.

مرکز آمار ایران

تعاریف و مفاهیم

بهره‌برداری کشاورزی

یک واحد تولیدی اقتصادی کشاورزی است که تحت مدیریت واحدی قرار دارد.

بهره‌برداری پرورش دهنده دام سبک

یک بهره‌برداری کشاورزی است که به پرورش دام سبک در روز آمارگیری می‌پردازد.

دام سبک

منظور از دام سبک، گوسفند و بره و بز و بزغاله است که ممکن است به صورت سنتی یا صنعتی نگهداری شود.

دام زنده به دنیا آمده

بره / بزغاله متولد شده در فصل آمارگیری است هرچند که بعد از تولد مرده باشد.

دام کشتاری

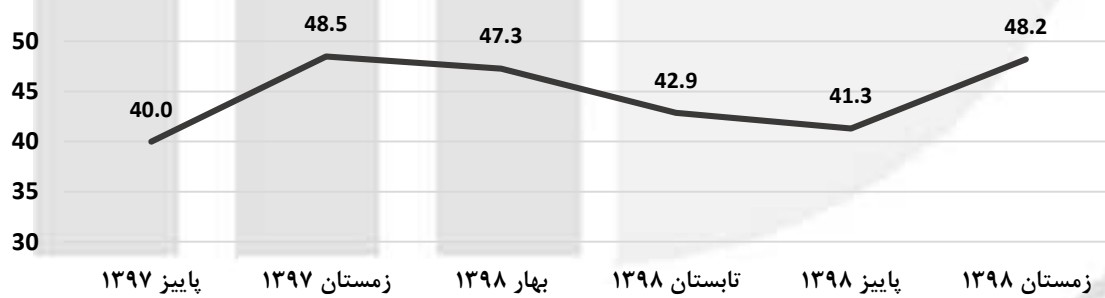
دامی است که دارای گوشت قابل مصرف بوده و به دلایل مختلف مانند پایان دوره پرور، بیماری، کاهش تولید و جلوگیری از تلف شدن روانه کشتارگاه شده و یا توسط دامدار ذبح می‌شود.

خلاصه یافته‌ها

تعداد دام سبک

نتایج طرح آمارگیری اندازه‌گیری فصلی تعداد و تولیدات دام سبک، در فصل زمستان ۱۳۹۸ نشان می‌دهد که تعداد گوسفند و بره موجود در دامداری‌های کشور در اسفند ماه، ۴۸/۲ میلیون رأس و تعداد بز و بزغاله ۱۶/۷ میلیون رأس بوده است.

نمودار ۱- تغییرات تعداد گوسفند و بره در دامداری‌های کشور (میلیون رأس)

نمودار ۲- تغییرات تعداد بز و بزغاله در دامداری‌های کشور (میلیون رأس)

تعداد بره و بزغاله زنده به دنیا آمده

در زمستان ۱۳۹۸، تعداد ۹/۸ میلیون رأس بره و ۳ میلیون رأس بزغاله در بهره‌برداری‌های پرورش‌دهنده دام سبک کشور متولد شده است.

تعداد دام فروخته شده برای کشتار

در زمستان سال جاری تعداد ۱/۹ میلیون رأس گوسفند و بره و ۶۷۶ هزار رأس بز و بزغاله توسط دامداری‌های کشور به منظور تولید گوشت عرضه شده است.

مقدار تولید شیر

مقدار تولید شیر گوسفند و بز در فصل زمستان ۱۳۹۸، به ترتیب ۲۵/۷ هزار تن و ۱۹/۴ هزار تن برآورد شده است.

مرکز آمار ایران

جدول‌های آماری

جدول ۱ - تعداد گوسفند و بره به تفکیک سن و جنس - آذر ۱۳۹۷ لغایت اسفند ۱۳۹۸ (هزار رأس)

ماه	جمع	از بدو تولد تا ۵ ماه		از ۶ ماه تا ۱۲ ماه		بیش‌تر از یک سال	
		ماده	نر	ماده	نر	ماده	نر
آذر ۱۳۹۷	۳۹۹۹۸	۴۵۷۰	۳۶۶۰	۵۳۱۵	۱۵۷۴	۲۳۱۵۸	۱۷۲۱
اسفند ۱۳۹۷	۴۸۵۰۲	۸۷۵۱	۷۵۲۴	۴۹۳۶	۱۶۱۴	۲۴۰۴۴	۱۶۳۲
خرداد ۱۳۹۸	۴۷۲۸۶	۷۴۷۵	۵۹۶۳	۵۰۱۷	۲۴۰۱	۲۴۸۶۵	۱۵۵۸
شهریور ۱۳۹۸	۴۲۸۵۴	۴۳۶۰	۲۸۹۵	۶۵۳۵	۳۰۲۲	۲۴۴۹۰	۱۵۵۲
آذر ۱۳۹۸	۴۱۳۰۴	۴۴۷۶	۳۲۷۴	۵۵۶۳	۲۳۰۳	۲۳۹۴۹	۱۷۳۹
اسفند ۱۳۹۸	۴۸۱۹۵	۸۰۳۳	۶۶۹۱	۵۴۰۹	۲۰۶۱	۲۴۲۷۱	۱۷۲۸

جدول ۲ - تعداد بز و بزغاله به تفکیک سن و جنس - آذر ۱۳۹۷ لغایت اسفند ۱۳۹۸ (هزار رأس)

ماه	جمع	از بدو تولد تا ۵ ماه		از ۶ ماه تا ۱۲ ماه		بیش‌تر از یک سال	
		ماده	نر	ماده	نر	ماده	نر
آذر ۱۳۹۷	۱۵۴۲۳	۱۷۰۶	۱۱۹۴	۲۱۵۳	۶۶۲	۸۷۸۱	۹۲۶
اسفند ۱۳۹۷	۱۸۰۵۷	۲۹۱۰	۲۴۷۲	۲۲۲۴	۷۹۱	۸۷۰۳	۹۵۷
خرداد ۱۳۹۸	۱۷۴۵۵	۲۷۷۰	۲۲۴۱	۲۰۵۴	۹۱۸	۸۵۴۷	۹۲۵
شهریور ۱۳۹۸	۱۶۴۲۷	۱۸۷۱	۱۴۷۰	۲۴۹۴	۱۲۱۳	۸۵۰۱	۸۷۹
آذر ۱۳۹۸	۱۵۰۳۴	۱۶۱۹	۱۲۴۹	۲۲۲۸	۹۷۷	۸۰۲۳	۹۴۰
اسفند ۱۳۹۸	۱۶۶۵۷	۲۵۵۰	۲۰۹۸	۲۰۳۹	۹۵۶	۸۰۳۳	۹۸۱

جدول ۳ - مقدار تولیدات دام سبک - پاییز و زمستان ۱۳۹۸

فصل	بز و بزغاله			گوسفند و بره		
	تولید شیر (هزار کیلوگرم)	فروش برای کشتار (هزار رأس)	بزغاله زنده به دنیا آمده (هزار رأس)	تولید شیر (هزار کیلوگرم)	فروش برای کشتار (هزار رأس)	بره زنده به دنیا آمده (هزار رأس)
پاییز ۱۳۹۸	۷۱۱۹	۷۳۰	۲۲۰۵	۷۹۸۲	۲۷۲۲	۵۸۹۶
زمستان ۱۳۹۸	۱۹۳۷۲	۶۷۶	۲۹۵۷	۲۵۶۷۴	۱۹۲۵	۹۸۳۰

مرکز آمار ایران